

INNEHÅLL:

BESLUT "NATURRESERVAT VÅCKELBERGET": 1991-11-18

- utökning och ombildning

REGISTERUPPGIFTER "NATURRESERVAT VÅCKELBERGET"

SKÖTSELPLAN "NATURRESERVAT VÅCKELBERGET": 1977-12-21

LÄNSSTYRELSEN I KOPPARBERGS LÄN

Miljövårdsenheten

Lars Tysk

BESLUT 1991-11-18

DNR 231-9494-91 (2080)

UTÖKNING OCH OMBILDNING AV NATURRESERVATET VÅCKELBERGET,
FALU KOMMUN
(4 bilagor)

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Länsstyrelsen i Dalarnas län förklarar med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, senast omtryckt 1991:641) ett område som avgränsas med innerkanten av en kraftigt punktstreckad linje på bifogade beslutscharta, bilaga 2, som naturreservat. När detta beslut vunnit laga kraft upphävs länsstyrelsens tidigare fridlysningbeslut den 18 juli 1931.

Naturreservatets namn skall vara naturreservatet Väckelberget.

Ändamålet med reservatet skall vara att bevara ett sydväxtberg med förekomst av bl.a. lind och hassel. Väckelberget är ett av dom förnämsta sydväxtbergen i Dalarna.

För området skall gälla de föreskrifter enligt 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484, senast ändrad 1991:1165) vilka anges nedan.

A. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 8 § NATURVÅRDSLAGEN OM INSKRÄNKNING I RÄTTEN ATT FÖRFOGA ÖVER FASTIGHETEN INOM RESERVATET

Utöver vad som gäller i övrigt är det förbjudet att

1. uppföra ny byggnad eller anläggning
2. spränga, gräva, schakta, muddra, utfylla, tippa eller dämna
3. avverka eller utföra annan skogsvårdande åtgärd med

- undantag av vad som framgår av skötselplanen
4. anlägga mark- eller luftledning
 5. inplantera för området främmande växt- eller djurart
 6. skada växande eller döda - stående eller ikullfallna - träd och buskar, gräva upp eller plocka örter, mossor svampar och lavar
 7. framföra motordrivet fordon i terrängen
 8. jaga annat än älg, rådjur, räv och hare
 9. skogsgödsla eller använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel

B. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 9 § NATURVÅRDSLAGEN ANGÅENDE MARKÄGARES OCH ANNAN SAKÄGARES SKYLDIGHET ATT TÅLA VISST INTRÅNG

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla de åtgärder vidtas inom området som framgår av bifogad skötselplan, bilaga 3.

C. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 10 § NATURVÅRDSLAGEN OM VAD ALLMÄNHETEN HAR ATT IAKTTA INOM RESERVATET

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. göra åverkan på mark eller på geologiska naturföremål
2. skada växande eller döda - stående eller omkullfallna - träd och buskar, gräva upp eller plocka örter, mossor, svampar eller lavar.
3. fånga eller insamla djur
4. inplantera för området främmande växt- eller djurart
5. framför motordrivet fordon i terrängen. Undantag skall gälla naturvårdsförvaltare vid tillsyn och förvaltning
6. göra upp eld
7. bedriva bergsklättring.

D. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 9 § NATURVÅRDSFÖRORDNINGEN RÖRANDE NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN AV RESERVATET

Naturvårdsförvaltare skall vara länsstyrelsen i Kopparbergs län.

Den tidigare fastställda skötselplanen skall gälla även i fortsättningen med tillägg att den utökade delen av reservatet skall få utvecklas fritt och undantas från skötselåtgärder. Undantag skall dock gälla den stig som leder in i området och som skall hållas framkomlig.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Redan 1931 fridlyste länsstyrelsen ett område om cirka 2,3

ha vid Väckelberget. Enligt fridlysningsbestämmelserna förbjöds "all slags skadegörelse eller åverkan å ifrågavarande naturförmål". Naturföremålen utgöres av den s.k. lustgården (även kallad Trollträdgården) och den ovanför densamma belägna bergbranten.

Den 21 december 1977 fastställde länsstyrelsen skötselplan för naturreservatet.

I samband med att lantbruksnämnden hade förvärvat fastigheten Övertänger 2:10 inom vilken fastighet naturreservatet var beläget, uppkom 1981 frågan om en utökning av reservatsområdet. Detta resulterade i att naturvårdsfonden förvärvade befintligt reservatsområde och samtidigt utökade densamma till att omfatta sammanlagt 11,5 ha.

Falu kommun, naturvårdsverket och skogsvårdsstyrelsen har samtliga tillstyrkt förslaget till reservatsbildningen.

MOTIVERING TILL BESLUTET

Länsstyrelsens tidigare fridlysningsbeslut från 1931 saknar föreskrifter. Ett nytt reservatsbeslut innebär klargöranden i detta avseende samt att hela det 1981 förvärvade området ombildas till naturreservat.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, blankett 2:1, bilaga 4.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Lilly Hansson jämte ledamöterna Per Erik Aarnseth, Bertil Andersson, Börje Andersson, Karl Boo, Ann-Christin Dåderman, Lars-Ove Hagberg, Karl-Gustaf Holmén, Eva Kungsmark, Bengt Nylund, Olle Olsson, Margareta Rud, Lillemor Rudholm, Lennart Thorslund och Nicke Welin-Berger.

I den slutliga handläggningen deltog även länsråd Leif Svensson, tf länsassessor Sten Carlborg, planeringsdirektör Arne Jons, länsantikvarie Ulf Löfwall, länsarkitekt P Folke Nyholm, avdelningsdirektör Björn Risinger, miljövårdsdirektör Stig-Åke Svenson, lantbruksdirektör Eva Wikman och byrådirektör Lars Tysk, den sistnämnde föredragande.

Lilly Hansson

Lars Tysk

Bilagor:

1. Översiktskarta
2. Beslutskarta
3. Registeruppgifter
4. Hur man överklagar, blankett 2:1

LÄNSSTYRELSEN I KOPPARBERGS LÄN
Miljövårdsenheten

BILAGA 3

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET VÅCKELBERGET

Namn:	Naturreseptatet Våckelberget
Kommun:	Falun
Läge:	Ca 10 km norr om Enviken
Kartblad:	Ekonomiska kartan 14F 0j
Gräns:	Innerkanten på den kraftigt punkt- streckade linjen på bifogad be- slutskarta, bilaga 2
Fatighet:	Övertänger 2:14
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen
Markägare:	Staten genom naturvårdsfonden
Areal:	11,5 ha
Naturtyper:	Sydväxtberg
Landskapstyp:	Skogslandskap
Naturgeografisk region:	Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden
Skyddsmotiv:	Botaniska
Skyddsföreskrifter:	Indispensabla: A1 - A9
Skyddsföreskrifter produktiv skogsmark:	A3, A9
Befintliga anläggningar:	- Parkering, info - tavlor
Planerade anläggningar: -	
Skötselplan:	Föreskrifter under D
Inventeringar:	Se källuppgifter i skötselplan

SKÖTSELPLAN VÅCKELBERGET

UPPRÄTTAD AV SKOGSVÅRDSSTYRELSEN I KOPPARBERGS LÄN
FASTSTÄLLD AV LÄNSSTYRELSEN I KOPPARBERGS LÄN 1977-12-21

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET VÅCKELBERGET

(Riks regnr 77)

Följande skötselplan över naturreservatet Väckelberget även kallat Trollträdgården i Falu kommun är upprättad i december 1974 av skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län på grundval av en biologisk inventering gjord av Pär-Olof Danielsson och Martin Hofsten vid Växtbiologiska Institutionen, Uppsala universitet år 1972. Planen består av tre delar - en allmän del, en dispositions- och skötselplan för mark samt en dispositions- och åtgärdsplan för friluftsanordningar. Skötseldelen är upprättad för en tid av 10 år varefter en revidering bör ske.

1 ALLMÄN BESKRIVNING AV NATURRESERVATET JÄMTE FÖRESKRIFTER

1.1 Allmän beskrivning

1.1.1 Data

Avsatt år: 1931

Areal: 2,3 ha

Kommun: Falun

Läge: C:a 4 mil norr om Falun vid sjön Balungens sydände
Topografisk karta 14F Rättvik SO.
Ekonomisk karta 14F 0j Balungstrand

Gränser: Se karta bil 2 och 3

Syfte: Att bevara ett typiskt sydberg med sina karakteristiska element hammare, rasbrant och i bergsfoten belägen flora med sydlig karaktär

Förvaltare: Skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län

1.1.2 Naturförhållanden

Områdets historia

Vegetationen:

Framlidne professorn Gunnar Samuelsson skriver år 1931 (i Karl Linges bok Svärdsjö socken med Enviks kapell): "Växtligheten säges förr ha varit vida rikare men ödelades till stor del av en skogsbrand år 1871". Talrika spår efter denna skogsbrand i form av brända stubbar och en och annan svedd torraka kan man fortfarande hitta inom det fridlysta området och skogarna runt omkring. Endast inom den nuvarande lunden saknas sådana spår.

Förutom ovanstående citat kan man inte finna några beläget för denna rikare vegetation, ej heller något om dess dåtida

utbredning. Äldre människor i trakten känner på sin höjd till skogsbranden. Det troliga är dock att om lunden verkligen haft större utbredning så skulle det ha varit den nu av gran dominerade norra delen av bergsfoten (se karta).

Efter branden tycks förhållandet mellan de olika vegetations-typerna ha varit i stort sett konstant. Detta framgår bl.a. vid samtal med Erik Almqvist, som 1918 besökte Väckelberget. Fotografier tagna av Karl Erik Forsslund och Gunnar Samuelsson år 1915, ger i stort sett samma bild av vegetationstypernas utbredning. Låt vara att vegetationen nu är mera uppvuxen och tätslutande än den var då, beroende på branden 1871.

Kulturpåverkan:

Innan området fredades togs en del virke från lunden. Det var främst lönnen som var åtråvärd till snickerier, yxskaft m.m. (Forsslund, 1929/SNF 1934). Lunden lär även ha använts till vårbete för getter (SNF 1934). Något mera intensivt bete kan dock knappast ha förekommit, då bergsfoten på grund av rasbranten är tämligen svårnälig.

Efter fridlysningen 1931 torde ingen påverkan på lundens vegetation ha skett, bortsett från den markerade leden.

Berggrund m.m.:

Branten vetter rakt mot öster. Totala nivåskillnaden är ca 90 meter, varav hammaren utgör ca 50 meter. Den utpräglade lundvegetationen upptar en yta av ca 20x50 meter rakt under hammarens högsta del. Nedanför lunden utbreder sig en mäktig rasbrant bestående av stora klippblock.

Enligt Berggrundskarta, Kopparbergs län utgiven av Sveriges Geologiska Undersökning är den dominerande bergarten i trakten kring Balungen grovporfyrisk granit.

Då området ligger helt ovanför högsta kustlinjen förekommer varken istidsavlagringar av lera och grus eller ursvallningar av havet. Karaktären hos den mäktiga rasbranten tyder på att den till stor del orsakats av frostsprängningar. Sippervatten förekommer på flera ställen utmed hammaren. På flera av de träd som växer tätt inpå klippväggen syns stora sår orsakade av nerrasade stenar och klippblock.

Jordlagret på hyllan under hammaren vilar på en bädd av klippblock och sten. Det är för det mesta ganska tunnt, 20-30 cm närmast klippväggen och sedan allt tunnare ut mot rasbranten. Endast på ett ställe var jordlagret djupare (50-60 cm). Där har också en typisk podsolprofil utbildats. En intressant iakttagelse är att även under granarna i norr

finns samma jordstrukturer utbildade som i lunden.

Markens pH visar inte någon skillnad av betydelse mellan lunden och skogen norr om denna. pH ligger med enstaka undantag mellan 4,8 och 5,5.

Resultaten tyder på att mark-pH i första hand beror på sippervattnet som på flera ställen rinner ut från klippväggen. Detta skulle vara orsaken till att inte granarna lyckats få herravälde över bergsfoten. Granens pH-sänkande inverkan motverkas av sippervattnet så att pH blir tolerabelt för lövträd och örter.

1.1.3 Kommunikationer

Till såväl hammare som lund leder en vandringsstig. Parkeeringsplats finns invid landsvägen mellan Övertänger och Bingsjö c:a 1 km norr om Balungstrands sågverk.

1.1.4 Föreskrifter

Förbud mot all slags skadegörelse eller åverkan.

2 DISPOSITIONS- OCH SKÖTSELPLAN

2.1 Allmän målsättning

Den allmänna målsättningen för naturreservatets skötsel skall vara att i största möjliga omfattning skydda lundens vegetation och bevara utsikten.

2.2 Detaljbeskrivning och detaljåtgärder (se bil 3)

Beskrivning och karta har indelats i skötselområden. Varje sådant område har beskrivits med ledning av inventering varjämte angivits målsättning för skötsel samt åtgärder av engångs- och underhållskaraktär. Planen gäller för en 10-års period.

Skötselområde 1. Lunden

Beskrivning:

Södra delen av bergsfoten upptas av en utpräglad lundvegetation. Vegetationen är här mycket riklig. Trädskiktet domineras av linden, buskskiktet av asp och lind. Markvegetationen karakteriseras av ormbunkar, trolldruva, piprör och midsommarblomster. Under ett par lindar i södra ändan finns en cirka 5 m² stor matta av enbart myskmadra. På lundens högsta parti växer en mycket stor gran. Den tjocka barrförnan under dess grenar är, förutom några enstaka myskmadraplantor helt fri från vegetation. Granen är starkt rötad i stammen varför den, om inte vindskyddet från hammaren räcker, inom en inte alltför avlägsen framtid torde blåsa omkull. Den kommer då p.g.a. sin storlek att riva med sig en hel del av lundens

vegetation.

För att i en framtid kunna dokumentera eventuella förändringar i lundens vegetation har en karta framställts över trädkronornas utbredning (se bil 4).

Granarna som avgränsar lunden mot norr är alla mellan 50 och 60 år gamla. En intressant iakttagelse är att dessa träd visar prov på en mycket snabb tillväxt med årsringar uppemot 1 cm breda.

Målsättning:

Att bevara lundvegetationen.

Underhållsåtgärd:

Rotdragning av små granar.

Skötselområde 2. Ängsgranskogen

Beskrivning:

Resten av bergsfoten, norr om lunden, domineras av gran. Inslaget av lövträd är dock stort. Sålunda finns bland annat 5 st större lindar och ett par smärre hasselbuskar.

Markvegetationen har inom stora delar av området samma karaktär som i lunden, även om artrikedomen inte är lika stor. Där granarna står som tätast är dock markvegetationer mycket torftig. Det är dock intressant att se att på ett par ställen växer rikligt med trolldruva och liljekonvalje i den tjocka barrförnan under granarna.

Målsättning:

Att bevara nuvarande förhållanden.

Underhållsåtgärd:

Några åtgärder är inte nödvändiga.

Skötselområde 3. Rasbranten

Beskrivning:

Nedanfö bergsfoten utbreder sej en imponerande rasbrant med stora klippblock. Rasbranten är till stor del nästan trädlös. Lavar, mossor och ris dominerar. Här och var finns en dvärgväxt tall och någon björk. Bland blocken i brantens nedre gräns finns en källa, vilket förklarar förekomsten av skvattram och ett par starrarter i artlistan.

Målsättning:

Att bevara nuvarande förhållanden.

Åtgärd:

Några åtgärder är inte nödvändiga.

Skötselområde 4. Gran- och tallskog

Beskrivning:

I gränsen mellan rasbranten och omgivande naturtyper är vegetationen mycket torr och närmast att betrakta som hed-tallskog. Tallen, risen och lavarna dominerar.

Hela naturreservatet omges av granskog. Skogen söder om lunden, som befinner sej inom skyddsområdets gräns, består också av gran. Vegetationen är här något rikligare på grund av läget, men skillnaden är ej särdeles stor.

Målsättning:

Att behålla nuvarande karaktär så länge som möjligt.

Underhållsåtgärd:

Mycket svaga gallringar. Virket borttransporteras. Avverkningarna bör fördröjas i tiden och föryngringen bör ske i form av luckföryngring.

Skötselområde 5. Hammaren

Beskrivning:

Området består av hållmarker med någon enstaka tall.

Målsättning:

Att bevara nuvarande karaktär.

Åtgärd:

Några åtgärder inte nödvändiga.

2.3 Övrigt

Stigen till och inom reservatet bör kompletteras med röjningar, utmärkningar och uppsättande av vägvisare. Utefter stigen bör upparbetning av stormfällda träd utföras. Virket bör borttransporteras.

3 PLAN FÖR ANLÄGGNING, DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV ANORDNINGAR FÖR REKREATION

3.1 Allmänt

Planen har upprättats på basis av för naturreservatet angivet syfte med hänsynstagande till de natur- och landskapsvärden som klarlagts genom inventeringar.

3.2 Information

3.2.1 En informationsfolder som beskriver reservatet kan utarbetas av länsstyrelsen och naturvårdsverket. Information bör dessutom allmänheten genom Falu kommuns turistbroschyrer.

3.2.2 Informationsskyltar enligt svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar skall uppsättas i anslutning till parkeringsplatsen, i lunden samt vid utsiktspunkten inom reservatet.

3.3 Övrigt

3.3.1 Parkeringsplats finns iordningställd ca 1 km norr om Balungstrands sågverk längs väg 870 Tänger-Lamborn.

3.3.2 Märkt stig utgår från parkeringsplatsen upp till reservatet.